

Lea Fatur: Od bojne sekire do orala.

5. Pri Sveti Mariji ob Veliki vodi.

očevali so v mali nižini sredi prerije. Šotora sta zakrivala ogenj, konji so se pasli privezani za kole. Okoli ognja so sedeli Vranjeglavci in premišljevali dogodke minole noči: »Vedež Vači je gotovo pokazal Jim-Timu pot in iskal potem z Nikuro Črnonožce, ki so na potu k Sveti Mariji ob Veliki vodi — ali pa je šel naravnost v vas Črnonožcev? Kamorkoli — izbrisal se je iz plemena Vranjeglavcev.«

»Misliš, da bo kar na lepem našel potujoče Črnonožce?« podvomil Nohamo.

Stari Bastel pokima: »Našel! Ti divjaki čutijo kar svoj vonj in razločijo po vonju, katero plemo gre pred njimi ali za njimi.«

»Ni mi prav, da vleče ubogo deklo po taki poti,« zmajuje Nohamo.

Bastel se posmeje: »Te ženske niso tako razvajene kakor naše. Mlado deklo od Pavnejskega plemena je zašla v gozdu in se je preživila vso zimo z lovom na zajčke.«

»Kako ste pa prišli v to družbo, Bastel? Vi ste vendar znan poštenjak.«

Stari Bastel zardi pod svojimi kocinami: »Prodal sem kože in hotel nazaj pod gorovje. Jim-Tim je to zvedel in rekel, da ima on isto pot. Mislim sem si: boljša slaba družba kakor sam! Pa sem se kmalu kesal in pazil na prvo priliko, da se znebim te družbe. Jim-Tim je nekaj govoril o bogastvu, ki ga čaka, a nisem dosti pazil na njegove besede — pijanec čveka marsikaj.«

»Je že res,« se vznejevolji Nohamo, »tudi jaz bi rad vedel, kaj je na tem. Zdi se mi, da je ubil nekoga — ali še več njih — in najbrž je hotel najti z vašo pomočjo tam pod gorovjem zaklad in potem bi bil ubil vse priče.«

Bastel zastirni v govornika in se čudi: »Star lovec sem in poznam zvijače lisic — Jim-Timovih naklepov pa nisem ugenil.«

»Ti razbojnik! vedo, kam potujemo,« zamrmra Nohamo in obmolkne. Ne posluša, kaj si pripovedujejo moške poleg ognja: o velikem bobru, ki je živel v prepiru z velikanko pižmarico¹; ni mu mar, kako se je spremenila neka deklica v koruzo. Ne zapisuje si, ko pripoveduje Mandanka o velikem potopu; ne, ko pripoveduje o obupani Manikuri, in ne, ko pripoveduje o hrabri Ninekoti.² Ne zine, ko pravi Bastel, kako so razmesarili volkovi v deželi Kentukiju zamorca in kako jim je piskal drug zamorec vso noč na piščal. »Tam je toliko volkov, da je razpisala vlada nagrado na vsako kožo, a prinesli smo ji toliko kož, da so postali vladi mrtvi volkovi radi obilih nagrad bolj nevarni ko živi.«

Zdaj se oglasi Dolgolas: »Naseljenik — to je pravi volk! Najprej postavi žago in koč. Izsekava gozd. Ko napravi fence³, se je že zabil v našo zemljo.«

Nohamo dvigne glavo: »Vi se pa koljete med seboj! Ravno zdaj so Siu in Očipvanci v boju zaradi lovišč.«

Utalisi gleda očeta, ki jemlje pipo iz ust in se nasmiha: »Svoje pravice branimo! In če iztrebi plemo drugo plemo — pravica mora biti! Naša pravica ni taka kakor belokožca, ki je šel na lov z Indijancem. Beli je ulovil

¹ Pižmarica je neke vrste podgana. O nji pripoveduje indijanska pravljica.

² Vse to so indijanske pravljice.

³ Ograja iz hlodov okoli njiv.

staro sovo, rdeči mastnega purana. Beli pravi: 'Deliva pošteno: daj ti meni purana in vzemi sovo, ali pa vzamem jaz purana in dam tebi sovo.'

Rezko se zasmejejo možje. Dolgolas poudari: »Nam je sveto gostoljubje! Beli naseljenik pa je kratil došlemu žejnemu Indijancu požirek vode. A ko je prišel isti naseljenik k našemu, ga je ta nasitil in napojil in mu pokazal pot iz gozda.«

Bastel pogleda Nohama. Ta se nasmehne: »No! No! Reci sam, da je takih mož prav malo med vami! Koliko naselbin ste požgali, mučili in morili naseljenike! Ob Huronskem jezeru je bilo nekoč mogočno pleme Huroncev. Uničili so jih Irokezi. Že dve sto let bi cvetela tam pšenica. Bili so se tam naselili misijonarji. Irokezi pa so požgali misijone in mučili svete može. Tako nasprotuje hudoba resnici! Tudi očeta Friderika so že hoteli ubiti oni Otavani, ki jih hujskajo njih vedeži in žganjarji in kožuharji, ker ne morejo slepariti Indijancev, ki jih poučuje oče Friderik.«

»Šuntajo jih tudi protestantski misijonarji,« pravi Bastel Nohamu. »Jezni so, ker ne opravijo kljub veliki podpori vlade skoraj nič napram ubogim katoliškim misijonarjem.«

»Da,« poudari Nohamo. »Protestantski pri Vélíki vodi je pridobil v desetih letih enajst duš, Baraga pa prvi teden, ko je prišel tja, kar pet in štirideset.«

Topotanje konj prekine pogovor. Mimo šotorov zbeži žival — za njo pa neka senca... Jezno renčanje nastane. Lajanju psov so podobni glasovi... Volkovi so. Nohamo prime za puško. Bastel se pa otresa: »Ne pridejo k ognju! Ne lotijo se konj. Pač odženó bivola od črede, obvladajo jelena in uboga srna je njih plen...«

Vendar stopijo možje s puškami v roki pred šotore, umirijo konje, gledajo zvezde in poslušajo v gluho noč, če ne pride za njimi Jim-Tim in njegoví. —

Zjutraj se potem odpravijo z novim pogumom na pot. Jezdijo preko gorá, skozi gozde in močvare, preko deželá indijanskih rodov. Čez dolgih štirinajst dni šele zagledajo med gorami široko Mičigansko jezero. Majhna naselbina ob ustju jezera, velik parobrod na njem, polno indijanskih čolnov. Vse to zamami Utalisija, Nohamu mu razloži: »To je Čikago. Praviijo, da bo tu še veliko mesto. Prve naseljenike so pobili Indijanci. Tu blizu je bil ustanovil pater Marguette misijon v čast Matere božje. In poglej, Utalisi: Oni misijonar je umrl pred dve sto leti v pragozdu. Zdaj je pa v bližini kraja, kjer je umrl, nov misijon. Tako išče naša ljubezen vaše duše, Utalisi, in vsa stoletja bo rodila krščanska vera može kakor je oče Friderik — može, ki bodo nosili križ v vse dele sveta.«

Prišli so do Vélíke vode in se bližali Sveti Mariji. Nohamo je razlagal Dolgolasu in Utalisiju. »Ta voda deli zemljo Otavancev od drugih krajev Mičigana! Oтовani so svobodni posestniki vsega severnega brega te vode do Michili-Maskinaka. Vsa zemlja ob južnem bregu pa je last države. Blizu Svete Marije je sedež državne agencije za prodajo zemljišč. Vlada da zemljo dober kup, zato je pri Sveti Mariji zelo živo. Kožuharji, vojažerji⁴ in prodajalci žganja se tam, zbirajo, da je cel sejem. Posebno zdaj jih bo dosti tam, ko pride dosti glavarjev s spremstvom in na kupčijo. Žganjarji skušajo opijaniti Indijance, ki imajo zemljišča, da jim izvabijo za galono (posodo) žganja zemljo, ki jo objezdiš komaj ves dan. Videl boš tam najbolj zoprno stvar — pijane Indijance. Pijejo, dokler imajo kaj žganja. Potem se pretepajo in

⁴ Dr. Leon Vončina: Friderik Baraga, str. 76.

⁵ Potniki.

ležijo. Posebno divje so ženske. Druga drugi odgrizne nos ali prst. Pri njih je vse zanikarno in umazano. Indijanec pa, ki sprejme našo vero, se odpove pijači. Tudi oče Friderik ne pokusi žganja. Zato so pa Indijanci-kristjani čedno napravljeni, imajo čisto v hišah in so mirni. Dečki in deklince hodijo v šolo. Vsi se zberejo trikrat na dan v hiši molitve in molijo z očetom Friderikom.«

Kakor jata letočih vran prihrumé Vranjeglavci v misijonsko selo. Z razvitim banderom, z razpletenimi lasmi, z glasnim Ukriiiii! nastopijo. Takoj je vse selo pokonci.

Vranjeglavci si izberó prostor, zabijejo kole, postavijo šotore in zaplešejo svoj bojni ples.⁶ Kožuharji in pokristjanjeni in divji Indijanci glasno občudujejo lepoto gorskega plemena, vitke, gibčne te postavbe, lepe oblike in lase. In te predvsem. Nobeno pleme se ne postavlja s takimi! Dolgolas na konju, v plašču las, vrže dolgo sulico v zrak, zakriči, da se vse strese, in ulovi sulico v letu. Drobne školjke in pisani kamenčki, vpleteni v konjsko mrežo, na njem zvené, steklene koralde za vratom in na mokasinih se svetlikajo.

Tačas, ko uživa Dolgolas občudovanje »podgan, ki rijejo po prstic; tačas, ko se pozdravlja in seznanja Bastel s kožuharji in glavarji in jih sprašuje po Črnonožcih in Jim-Timu, tačas prime Nohamo Utalo za roko in migne Mandanki ter Utalisiju. In odpre se ženi in otrokoma nov svet. Krotke stoje čedne lesene hišice v varstvu velike hiše. Nohamo jih pelje vanjo. Zmoči pri vratih prste v sveti vodi, naredi znamenje na svojem čelu, pokropi Utalo in njeno mamo in njenega bratca. Plašne oči se ozro po domu molitve kristjanov, duša srka vase nepojmljiv vonj — zdi se ji vse to novo tako znano in nikdar ne videno. Oči se zamislijo v čudne podobe na steni: Mož je tam v rdečem plašču, trnje v čelu — njegove žalostne oči kličejo, vabijo... In gori, pred tisto steno!...

Oj, to je Črna suknja! Oni je, o katerem gre glas po Skalnem gorovju, on je, kateremu je pisal glavar Espaniel: »Oče, pridi k nam!...« Dečki in deklince, čedni Indijančki, so okoli njega, pripoveduje jim, kaže na steno: »Pridite k Jezusčku!«

Utala se iztrže Nohamovi roki, teče k Črni suknji, mu objame kolena in klikne: »Noze!«⁷

Črna suknja se sklone k otroku, se začudi: »Odkod si priletela, ti mala grlica?«

»Izpod Skalnega gorovja, oče Friderik,« se veselo oglasi Nohamo. »Glej otroka in ženo vélikega glavarja Vranjeglavcev!«

»Vid! Dragi moj rojak! Si se vrnil srečno? In ovčice si pripeljal... Takoj končam pouk, da mi poveš, kako stoje stvari!« Tako je hitel Črna suknja in vodil Utalo pred tisto »steno pod steno.«⁸

Mandanka je razprostrla na tla pred steno lepo preprogo iz sitja. Stkala jo je bila sama. Črna suknja je vesel daru. Pelje nove ovčice po vélikem domu molitve in v mali svoj dom. Tam govori z Nohamom v jeziku, ki ga ni bil še slišal Utalisi, pa mu reče Nohamo ponosno: »To je naš jezik, slovenski jezik!« Pokaže dečku knjigo: »Ta govori slovensko!« Pokaže pa mu tudi drugo knjigo: »Ta pa govori tako, da jo razumejo Otavani in Očipvanci. Tudi ti jo boš razumel. Napisal je te knjige oče Friderik.«

V nemem začudenju gleda deček Črna suknjo... Tačas zasliši nagel korak; Bastel butne v vrata, pozdravi, zakriči:

⁶ Baraga, Popis navad in zadržanja Indijanov Polnočne Amerike, str. 76.

⁷ Oče!

⁸ Pred oltar.

»Nohamo! Pridite hitro z otrokoma! Črnonožci se ustavljajo prav pred nami!«

Črnonožci! Jim-Tim, ubegli vedež, Nikura! Bliskoma gre to Utalisiju po glavi. Gleda Nohama, ki reče hladno: »No! No! Bomo že prišli!« In nadaljuje pogovor, ki ga ne razume Utalisi, in ko gre ž njimi k šotorom, zabijajo Črnonožci že kol za zastavo. Njih šotor že stoji, možje se pripravljajo na bojni ples. Vranjeglavci stoje pred svojimi šotori, gledajo prezirno in izzivajoče... Nohamo vede otroka od zadaj v šotor in naroči Mandanki: »Ne puščaj ju ven! Dasi je mir do solnčnega zahoda po zborovanju, se vendar ne smemo zanašati in tudi še ne vemo, kaj je z Nikuro.«

Žena mi bo obšila novo obleko s samimi skalpi Črnonožcev,« zatrjuje Dolgolas pa mrko gleda sosede, okoli katerih se zdaj zbira ves radovedni svet. Nohamo ošine glavarja z nejevoljnim pogledom. On pa

sikne: »Sami silijo pod moj nož...« In že sta tu Utala in Utalisi, z lokom v roki. Zagledata se v črnonožki šotor in toliko da ne izbulita oči... Nohamo mrmra: »Divjaška kril!« in se ozre ter ostrmi: V odprtem šotoru sedi Potaka z nekim drugim glavarjem in dvema možema! Vanje pa skače in jim tuli nekaj — vranjeglavski vedež Vači!...

»Zdaj vsaj vemo, pri čem smo,« migne Nohamo glavarju in otrokoma, da pridejo v šotor. Za njimi pride Bastel. Plaho objame Mandanka svoja otroka; vé, da bo pobojoy...

Nohamo jo pomiri: »Nikura je torej tu! Dobro dekle je. Prišla bo k Baragu v hišo. Najbrž se pojavi tudi Jim-Tim. Bastel, vi pazite z nami na otroka, ker se lahko zgodi, da napadejo sovražniki tudi misijonsko hišo in bo Mandanka z otrokoma in menoj v misijonski hiši. To zaradi Vačija, ki je prisegel, da se bo maščeval nad otrokoma.«

